

DAVRANIŞSAL COĞRAFYA BAĞLAMINDA ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MEKÂNSAL ALGISI: AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ

Spatial Perception of University Students in the context of Behavioral Geography: The Afyonkarahisar Example

Fatih AYHAN¹, Yusuf Can ÇEVİK², Nuri UĞURLU³, Beyza UYSAL⁴, Durmuş AKSAY⁵, Ceren DOĞRU⁶

Öz

İnsanoğlu, yeryüzünde var olduğu andan itibaren gerçekleştirdiği faaliyetleri ve mekânsal değişimleri, çevreyi algılama biçimi ve bu algıya verdiği tepkiler doğrultusunda şekillendirmiştir. Bu bağlamda insan-mekân ilişkisini merkezine alan coğrafya bilimi, özellikle davranışsal coğrafya yaklaşımıyla, bireylerin çevreyi nasıl algıladıklarını ve bu algının mekânsal düzenlemeler üzerindeki etkilerini incelemeye başlamıştır. Davranışsal coğrafya kapsamında mekânsal algının ölçülmesine yönelik ilk önemli çalışma, 1960 yılında Kevin Lynch tarafından "zihin haritaları" yöntemiyle ortaya konmuştur. İnsanlar tarafından oluşturulan çevresel algı; kentsel çevrenin anlaşılması, yorumlanması ve değerlendirilmesinde temel bir role sahiptir. Bu çalışma davranışsal coğrafya perspektifiyle Afyon Kocatepe Üniversitesi Coğrafya Bölümü'nde öğrenim gören 78 lisans öğrencisinin (kadın: %71,8; erkek: %28,2) Afyonkarahisar kent merkezine ilişkin mekânsal algılarını karma yöntemle (anket ve zihin haritası yöntemiyle) analiz etmektedir. Çalışma, davranışsal coğrafya perspektifiyle Afyon Kocatepe Üniversitesi öğrencilerinin yaşadıkları kente ilişkin mekânsal algılarını ve şehri fiziksel, sosyal ve sembolik boyutlarıyla nasıl deneyimlediklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında toplanan veriler; gastronomik unsurların (sucuk, lokum, haşhaş), kentsel simgelerin (Karahisar Kalesi) ve sosyo-mekânsal faktörlerin (ulaşım, iklim, sosyal aktivite eksikliği) öğrencilerin şehre yönelik algılarını belirlemede önemli olduğunu açığa çıkarmıştır. Özellikle şehrin soğuk iklimi, sınırlı kültürel yaşam ve yerel halkla etkileşimdeki zorlukların olumsuz algıyı beslediği; buna karşın ekonomik uygunluk, ulaşım erişilebilirliği ve gastronomik zenginliğin çekici faktörler olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmanın Türkiye'deki üniversite şehirlerinde genç nüfusun kentsel aidiyet dinamiklerini nicel ve nitel verilerle bütünlüştürerek mekânsal bağlılık stratejilerine davranışsal coğrafya perspektifinden katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Davranışsal coğrafya, Afyonkarahisar, Zihin haritaları, Kentsel algı, Üniversite öğrencileri.

Abstract

Since the dawn of time on Earth, humankind has shaped its activities and spatial changes based on its perception of the environment and its responses to this perception. In this context, the science of geography, centered on the human-space relationship, has begun to examine how individuals perceive the environment and the effects of this perception on spatial arrangements, particularly through the behavioral geography approach. The first critical study on measuring spatial perception within the scope of behavioral geography was put forward by Kevin Lynch in 1960 using the "mind maps" method. Human environmental perception plays a fundamental role in understanding, interpreting, and evaluating the urban environment. This study analyzes the spatial perceptions of the Afyonkarahisar city center of 78 undergraduate students (female: 71.8%; male: 28.2%) studying at the Department of Geography at Afyon Kocatepe University, using a mixed method (survey and mind mapping) from a behavioral geography perspective. This study aims to reveal Afyon Kocatepe University students' spatial perceptions of their city and how they experience it in its physical, social, and symbolic dimensions from a behavioral geography perspective. The data collected within the scope of the study revealed that gastronomic elements (sucuk, Turkish delight, poppyseed), urban landmarks (Karahisar Castle), and socio-spatial factors (transportation, climate, lack of social activities) are important in determining students' perceptions of the city. In particular, the city's cold climate, limited cultural life, and difficulties interacting with locals fostered negative perceptions. At the same time, economic convenience, transportation accessibility, and gastronomic richness were attractive factors. This study is expected to contribute to spatial engagement strategies from a behavioral geography perspective by integrating quantitative and qualitative data on the urban belonging dynamics of young people in university cities in Turkey.

Keywords: Behavioral geography, Afyonkarahisar, Mind maps, Urban perception, University students.

¹ Sorumlu yazar, Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, 0000-0003-0922-6586, fayhan@aku.edu.tr

² Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, ORCID ID: 0009-0000-2112-1213, yusufcanceviik@gmail.com

³ Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, ORCID ID: 0009-0009-5560-3136, Ugurlunuri9@gmail.com

⁴ Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, ORCID ID: 0009-0008-8750-4338, beyza06uysal@gmail.com

⁵ Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, ORCID ID: 0009-0001-9495-2357, durmusaksay333@gmail.com

⁶ Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, ORCID ID: 0009-0008-6042-0070, dogruceren057@gmail.com

GİRİŞ

İnsanoğlu yeryüzünde var olduğundan beri meydana getirdiği faaliyetleri ve mekân üzerinde yapmış olduğu değişiklikleri çevreyi algılama şekli ve buna verdiği tepkilere bağlı olarak gerçekleştirir (Tümertekin ve Özgüç, 2009:48). Diğer yandan yaşamış olduğumuz çevrede doğal ve beşerî unsurlar sürekli etkileşim halindedir. Özellikle giderek çeşitli unsurların iç içe geçerek karmaşık hale geldiği şehir bölgelerinde insanların çevreye dair algı ve yorumları birbirinden farklı hal almaktadır. Fiziki ve beşerî coğrafya unsurlarının insanların çevre algısı üzerinde etkili olması ve bu durumun çevreyi nasıl algıladığımız, çevreye dair düşüncelerimiz ve algılarımızın davranışlarımızı nasıl etkilediğinin incelenmesi davranışsal coğrafyanın konusunu oluşturur (Tümertekin ve Özgüç, 2009:48; Karadağ ve Turut, 2013:31). Bu bakımdan çevre ve insan ilişkileri başta sosyal psikoloji olmak üzere, sosyoloji, psikoloji, felsefe, mimarlık ve coğrafya gibi pek çok disiplin içinde çevre-davranış çalışmaları, insan - çevre ilişkileri, çevre psikolojisi, çevresel tasarım araştırmaları gibi pek çok başlık altında ele alınmaktadır (Güleç Solak, 2017:14).

İnsan ve mekân arasındaki ilişkiyi yakından inceleyen coğrafya bilimi davranışsal coğrafya alanıyla farklı bir yaklaşım getirerek insanların çevre algısı ile mekân arasındaki ilişkiyi incelemeye çalışır. Başka ifadeyle, davranışsal coğrafya insanların çeşitli çevrelere tepkilerinin geniş ölçüde onları nasıl algıladığına ve anladığına bağlı olduğunu esas alan yaklaşımdır (Tümertekin ve Özgüç, 2009:48).

Davranışsal coğrafya kapsamında mekânsal algının ölçülmesine ilişkin ilk çalışma 1960 yılında Kevin Lynch'e ait "Image of City" adlı kitabıdır (Lynch, 1960). Bu çalışmada bireylerin şehirleri nasıl algıladıkları "zihin haritaları" yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Sonraki yıllarda giderek artan davranışsal coğrafya çalışmalarını incelediğimizde karşımıza daha çok; algı, imaj, algılanan mekân, çevresel algı, davranışsal çevre, şema, zihin haritaları gibi kavramların çıktığı görülmektedir.

Türkiye'de davranışsal coğrafya alanında yapılan çalışmalar daha yeni sayılabilecek dönemdedir. Bu alandaki ilk çalışma Tunçel (2002) tarafından yapılan "Türk Öğrencilerin Zihin Haritalarında İslam Ülkeleri" adlı çalışmadır. Daha sonra bu alanda birçok coğrafyacı akademisyene ait çalışma yayımlanmıştır (Akengin ve Ayaydın, 2017; Aliğaoğlu ve Uzun 2017; Aliğaoğlu, 2007; Tunçel, 2009; Karadağ ve Turut, 2011; Karadağ, Turut, Mirioğlu, 2012; Özdemir, 2017; Siyavuş, 2020; Temurçin ve Keçeli, 2015; Türkan, 2017; Südaş, 2018).

Kalabalık bir nüfusa sahip olan, faal nüfusun çoğunun tarım dışı sektörlerde çalıştığı çok nüfuslu ve çok işlevli merkezi yerleşmeler olarak tanımlanan (Uğur ve Aliğaoğlu, 2020) şehirler çevresel algılama çalışmalarında öncelikle ele alınan mekanlar arasında yer alır (Varnacı Uzun, 2018:459). İnsanlar tarafından oluşturulan çevresel algı, kentsel çevrenin anlaşılması ve değerlendirilmesinde önemli role sahiptir. Çevresel algı bireyler için yol ve yön bulmaya, çeşitli yerlere yönelmeye, çevre içinde deneyim kazandırmaya ve çevresel kalitenin artırılmasına da yardımcı olur (Dülger Türkoğlu, 2002:58).

Yapılan bu çalışmada Afyonkarahisar şehir merkezinde eğitim gören üniversite öğrencilerinin Afyon şehir merkezine ilişkin çevresel algılarının ölçülerek öğrencilerin sahip oldukları çevre algıları üzerinde etkili olan faktörler ortaya konmuştur.

Bu çalışmanın amacı Afyon Kocatepe Üniversitesi öğrencilerinin yaşamış oldukları Afyon şehrini fiziki ve sosyolojik açıdan nasıl algıladıklarını anket ve zihin haritası yöntemini kullanarak açıklamaya çalışmaktır. Çalışma sonunda Afyonkarahisar şehir merkezinde yer alan kent imaj unsurlarının öğrenciler tarafından nasıl algılandığı ve öğrencilerin zihinsel haritalarında şehirdeki fiziksel ve sosyal unsurların nasıl yer bulduğu ortaya konacaktır. Bu sonuç Afyonkarahisar şehir merkezinin öğrenciler tarafından nasıl tanımlandığı ve deneyimlendiği ve bu deneyimlerin şehir algısındaki etkileri açısından önemlidir.

YÖNTEM

Araştırmada kullanılan zihin haritası yöntemi bir araştırma grubundaki bireylerin çeşitli mekanlara yönelik algılarını ve zihinlerinde yer alan kent imajlarını ölçmeye yaramaktadır (Varnacı Uzun ve Altaş, :123). Kevin Lynch'e ait olan şehrsel algı teorisine göre zihin haritaları oluşturulurken şehir imajını yollar, nirengi noktaları, kavşaklar, bölgeler ve sınırlar oluşturmaktadır. Bu belirtilen unsurlar bireylerin şehirle kurduğu ilişkiyi açıklamada önemli bir çerçeve sunmaktadır (Lynch, 1960; Aliğaoğlu, 2007:28). Davranışsal coğrafya alanında yapılan bu tür araştırmalar bireylerde oluşan şehir algısının bireylerin sosyal ihtiyaçlarına ve kullanım alışkanlıklarına bağlı olarak nasıl şekillendiğini ortaya koymada ve kent planlaması, mimari tasarım ve sosyal politika geliştirme süreçlerini sağlamada önemli katkı sağlayabilir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak öğrencilere uygulanan açık uçlu sorulardan oluşan anket ve öğrencilerin Afyon şehrine dair yaptıkları çizimler kullanılmıştır.

Çalışmada ilk olarak öğrencilerin demografik yapılarını ortaya koyma amacıyla bir form ve Afyon şehrine dair algılarını belirlemek üzere bir anket formu yöneltilmiştir. Bu anket formunda öğrencilere Afyon şehrinin kimliğine ve Afyon şehir yaşamına dair görüşlerini ortaya koyabilecek bazı sorular sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplarla Afyon şehrinin

öğrencilerin zihninde oluşturduğu imaj, kente olan aidiyet dereceleri ve kentle ilgili olumlu – olumsuz algıları belirlenmiştir. Bu bölümde yer alan sorular şu şekildedir:

- Afyon’u bir – iki cümle ile nasıl tanımlarsınız?
- “Afyon” dendiğinde aklınıza gelen soyut ve somut ilk beş sözcük nedir?
- Afyon şehrinin en belirgin itici ve çekici özellikleri nelerdir?
- Kendinizi Afyonlu hissediyor musunuz? (Seçenekli soru)
- Afyon’a olan aidiyet derecenizi 1’den 10’a kadar puanlayarak belirtin.
- Mezun olduktan sonra Afyon’da yaşamayı düşünür müsünüz?

Anketin son bölümünde ayrı bir kâğıda öğrencilerden kendilerine “Afyon şehri” dendiğinde zihinlerinde canlanan resmi çizimleri istenmiştir. Öğrencilere bu bölüm için yaklaşık 15 dakika süre verilmiştir. Çizimlerinde şehre dair soyut ve somut öğelerin, özelliklerin, mekanların ve sembollerin yer alabileceği belirtilmiştir. Kâğıdı sadece belli bir unsuru çizmek için bir bütün olarak kullanabilecekleri gibi farklı bölümlere ayırarak da çizim yapabilecekleri belirtilmiştir.

Çalışmada elde ettiğimiz anket formlarında öğrencilere yöneltilen soruların cevapları betimsel analizle değerlendirilmiştir. Kelime analizleri yapılırken kelimelerin tekrar etme sıklığı tespit edilmiş, benzer ifadeler belirli gruplar altında toplanarak değerlendirmeye dahil edilmiştir. Cümlelerle ifade edilmesini istediğimiz cevaplarda ise cümleler olumlu – olumsuz olmak üzere sınıflandırılmıştır. Elde edilen sonuçlar grafik ve tablolarla görsel hale getirilerek anlaşılır olması sağlanmıştır.

Yapmış olduğumuz çalışma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

- Öğrencilerin zihinlerinde Afyon şehrine dair oluşan algı ne yönde ve ne şekildedir?
- Afyon şehrine dair soyut ve somut semboller nelerdir?
- Öğrencilerin Afyon şehrine dair geliştirdiği olumlu ve olumsuz görüşlerinde ön plana çıkan unsurlar nelerdir?

Bu çalışmada elde edeceğimiz bulgular aynı zamanda üniversite öğrencileri için Afyon şehrinin daha yaşanabilir bir kent hâline gelmesine yönelik öneriler geliştirmeyi de hedeflemektedir.

ÇALIŞMA ALANI

Çalışmada araştırma alanı olarak Afyonkarahisar il merkezi seçilmiştir. Afyonkarahisar il merkezinin toplam nüfusu -köy yerleşmeleri hariç tutulduğunda- 2024 yılı ADNKS verilerine göre 257.436 kişidir (TÜİK, 2025). Afyonkarahisar kent merkezinde Zafer Meydanı, Anıtpark, Valilik binası ve Karahisar Kalesi olmak üzere en belirgin dört unsur yer almaktadır. Diğer yandan araç trafiğine kapalı olan yerel ölçekte bir çarşı, belediye binası ve tarihi konaklar da kent merkezinin yakın çevresinde konumlanmıştır. Kent merkezine yaklaşık iki km mesafede daha çok gençlerin rağbet ettiği modern alışveriş merkezi, birçok ihtiyacın karşılandığı mağazalar, kafe ve restoranlar yer almaktadır. Kent merkezi aynı zamanda şehir içinde birçok noktaya erişim açısından merkezi konumdadır.

Çalışma grubundaki coğrafya bölümü lisans öğrencilerinin eğitim gördüğü Ahmet Necdet Sezer Kampüsü kent merkezinin kuzeyinde Eskişehir yolu üzerinde yer almaktadır. Kampüs alanının şehir merkezine mesafesi yaklaşık 7,5 km olur iken zaman mesafesi dolmuş ve belediye otobüsleriyle yaklaşık 20-25 dakikadır. Ahmet Necdet Sezer Kampüsü 12 adet fakülte, 3 adet enstitü ve 1 adet meslek yüksek okulu binasından oluşurken kampüs çevresinde devlet ve özel sektöre ait toplam 12 öğrenci yurdu yer almaktadır.

ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu 2024 – 2025 öğretim yılı bahar döneminde Afyon Kocatepe Coğrafya Bölümü’nde öğrenim gören her sınıf düzeyinden toplam 78 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada anket formlarının uygulanabilmesi için gerekli olan etik kurul izni 19.03.2025 tarihinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Yayın Etiği Kurulu tarafından verilmiştir. Çalışma grubuna ait özet bilgiler ise Tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubuna ait temel özellikler

Değişken	Grup	Sayı (n)	Afyon’a gelmeden önce ikamet edilen il
Cinsiyet	Kadın	56	Afyon
			16

	Erkek	22	Ankara	5
	1. Sınıf	17	Denizli	5
	2. Sınıf	32	Mersin	5
	3. Sınıf	18	Şanlıurfa	4
Sınıf Seviyesi	4. Sınıf	11	Diğer	43

Çalışma grubundaki öğrencilerin 56'sı kadın ve 22'si erkektir. Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin 16 tanesi "Afyonlu" olarak kendini tanımlarken 62 tanesi üniversite okumak için şehre farklı illerden gelmiştir. Özellikle Ankara, Denizli ve Mersin illerinden gelen öğrencilerin sayıca üstünlüğü belirgindir. Çalışma grubu içinde öğrenci yoğunluğu ikinci sınıflarda daha fazla olurken son sınıflarda katılım daha az olmuştur.

BULGULAR

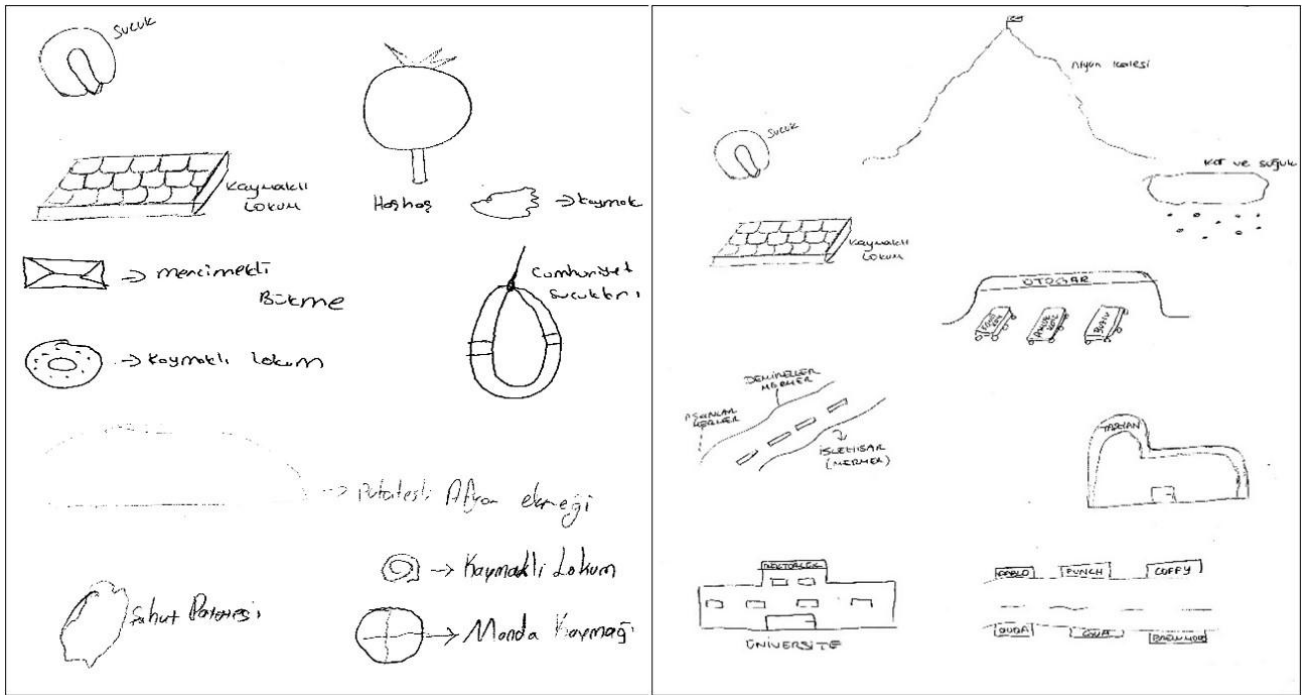
Öğrencilerin Afyon şehrine yönelik çevre algısını belirlemeye dönük bu çalışmada ilk olarak öğrencilerin Afyon şehrine dair oluşturdukları çizimler değerlendirilmiştir. Yapılan incelemede çizimlerin çok büyük kısmında öğrencilerin aynı kâğıtta şehre dair birden fazla sembole yer verdiği görülmüştür. Bu sembollerin bir kısmı şehrin tarihi özelliğini yansıtan mekânsal semboller olurken alışveriş merkezleri, dini ve kültürel mekanlar ile turistik alanlar da çizimlerde yer bulmuştur. Ayrıca şehre dair tescilli gastronomik ürünler ile şehrin kültürünü yansıtan maddi ve manevi öğelere de çizimlerde yer verilmiştir. Bazı çizimlerde ise şehrin iklim yapısına ve kültürüne vurgu yapılmıştır. Bu çizimlerde yer alan unsurlar çeşitli kategorilere ayrılarak tekrar etme sıklıkları tespit edilmiştir.

Ankete katılan coğrafya bölümü 78 öğrencinin zihinsel haritasını yansıtan çizimler incelendiğinde Afyon şehrini temsil eden 408 farklı sembol tespit edilmiştir. Bu semboller "coğrafi unsurlar", "gastronomik unsurlar", "kentsel mekanlar", "subjektif unsurlar", ulaşım dair unsurlar vb. çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır. Bu sınıflandırma neticesinde sembollerin tekrar etme sıklıkları Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2. Öğrenci çizimlerindeki unsurlar

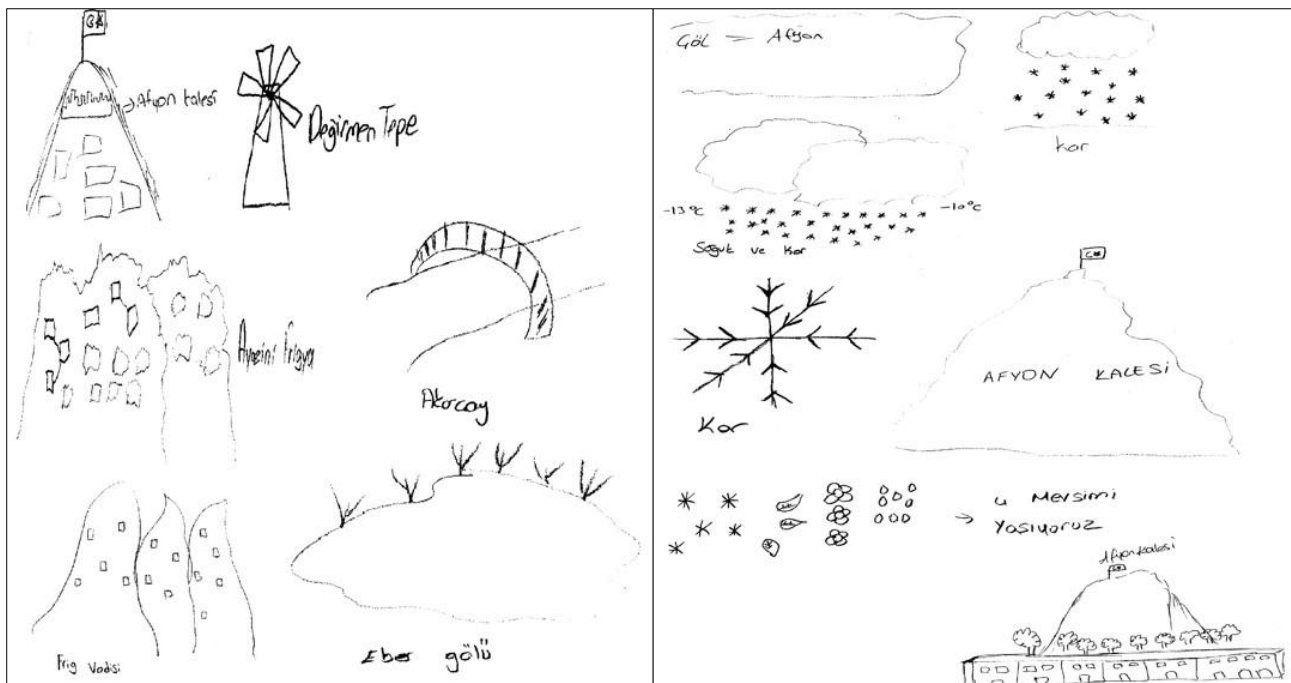
Coğrafi Unsurlar		Gastronomik Unsurlar		AVM ve Rekreasyon Alanları		Kentsel Mekanlar	
Sembol	(n)	Sembol	(n)	Sembol	(n)	Sembol	(n)
Kocatepe	6	Sucuk	45	Park Afyon AVM	24	Anıtpark	3
Soğuk	11	Lokum	35	Hıdırlık	1	Uzun çarşı	2
Akarçay	19	Haşhaş	23	Kent Ormanı	1	UyduKent	1
Göller	5	Afyon Ekmeği	13	Kafe	4	Tarihi Konaklar	19
Frig Vadisi	15	Kaymak	6	Hıdırlık	1	Anıtpark	3
Erkmen Tepesi	1	Patates	5	Afium AVM	7	Taşhan	7
		Bükme	3	Afyon Müzesi	4		
Kentsel Simgeler		Subjektif Semboller		Ulaşım Unsurları		Üniversiteye Dair Unsurlar	
Sembol	(n)	Sembol	(n)	Sembol	(n)	Sembol	(n)
Karahisar Kalesi	67	Afyon İnsanı ve Şivesi	8	Otogar	10	Afyon Kocatepe Üniversitesi	19
Camiler	8	Köpek	1	Ulaşım	4	KYK Yurdu	4
Mermer	5			Filli Kavşak	5	ANS Camii	9
Termal Otel	7			Kırkgöz Köprüsü	1		

Tablo 2 incelendiğinde öğrenciler, zihin haritalarını ortaya koyduğu çizimlerde Afyon şehrine dair gastronomik unsurları daha çok öne çıkarmıştır. Şehrin gastronomi bakımından son yıllarda çok fazla tanıtımının yapılması ve 2019 yılında gastronomi şehri olarak tescillenmesi bu durum üzerinde etkili sayılır. Gastronomik unsurlar içinde en sık olarak sucuk (45), lokum (35) ve haşhaş (23) çizimlerde ifade edilmiştir. Öğrenci çizimlerinde gastronomik unsurlara ait çizimlerden bazı örnekler Şekil 1'de sol bölümdeki çerçevede gösterilmiştir.

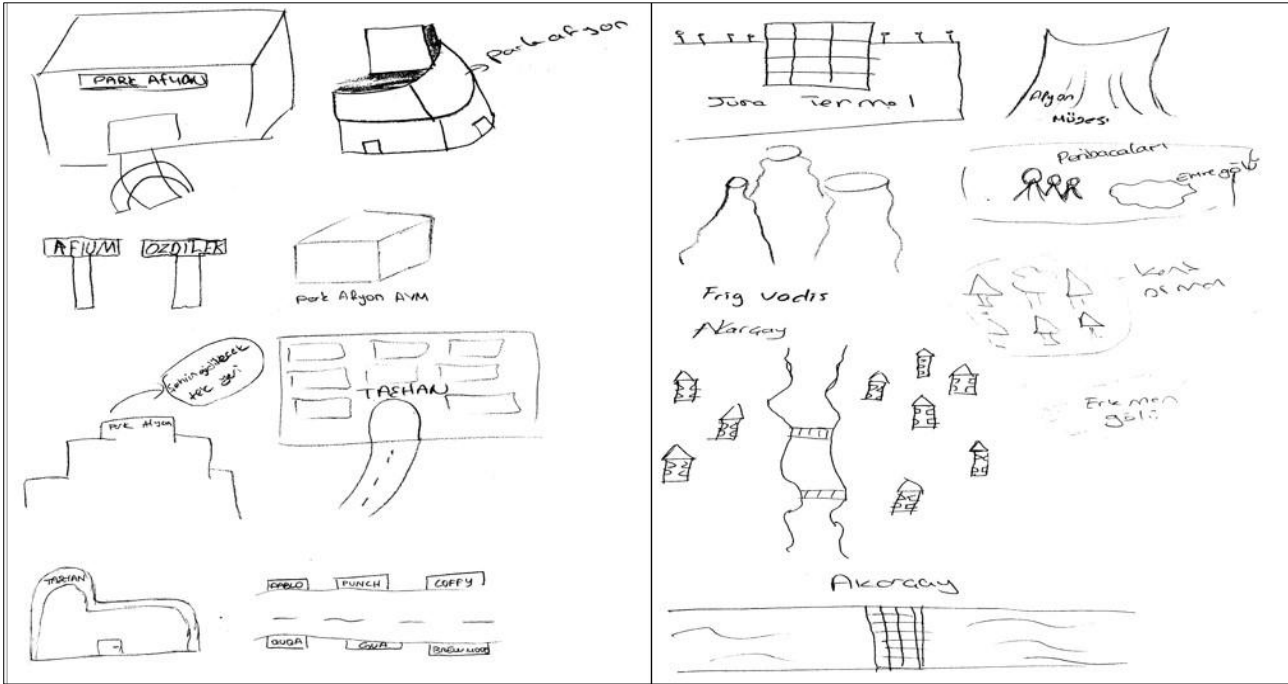
Şekil 1. Öğrenci çizimlerinde şehre dair gastronomik semboller (solda) ve genel semboller (sağda)

Tüm çizimler incelendiğinde en sık tekrar eden sembolün Karahisar Kalesi (67) olduğu görülmüştür. Şehrin merkezinde yer alan ve şehre adını da veren Karahisar Kalesi, 78 öğrenciden 67'sinin zihin haritasında yer almıştır. Coğrafi unsurlar içinde en sık tekrar eden iki sembolden biri şehrin orta kesiminden geçen ve şehir toponimisine katkı sunan Akarçay (19) ile son dönemde tanıtımı daha sık yapılarak başlıca turizm alanı haline getirilen, açık hava konserlerinin düzenlendiği Eskişehir yolu üzerindeki Frig Vadisi (15) olmuştur. Ayrıca coğrafya bölümü öğrencileri için Akarçay ve Frig Vadisi jeomorfoloji derslerinde sık tekrar eden coğrafi yer şekilleridir. Coğrafi unsurlara dair örnek çizimler Şekil 2'de belirtilmiştir.

Şekil 2. Karahisar Kalesi ve doğal unsurların yer aldığı çizimler

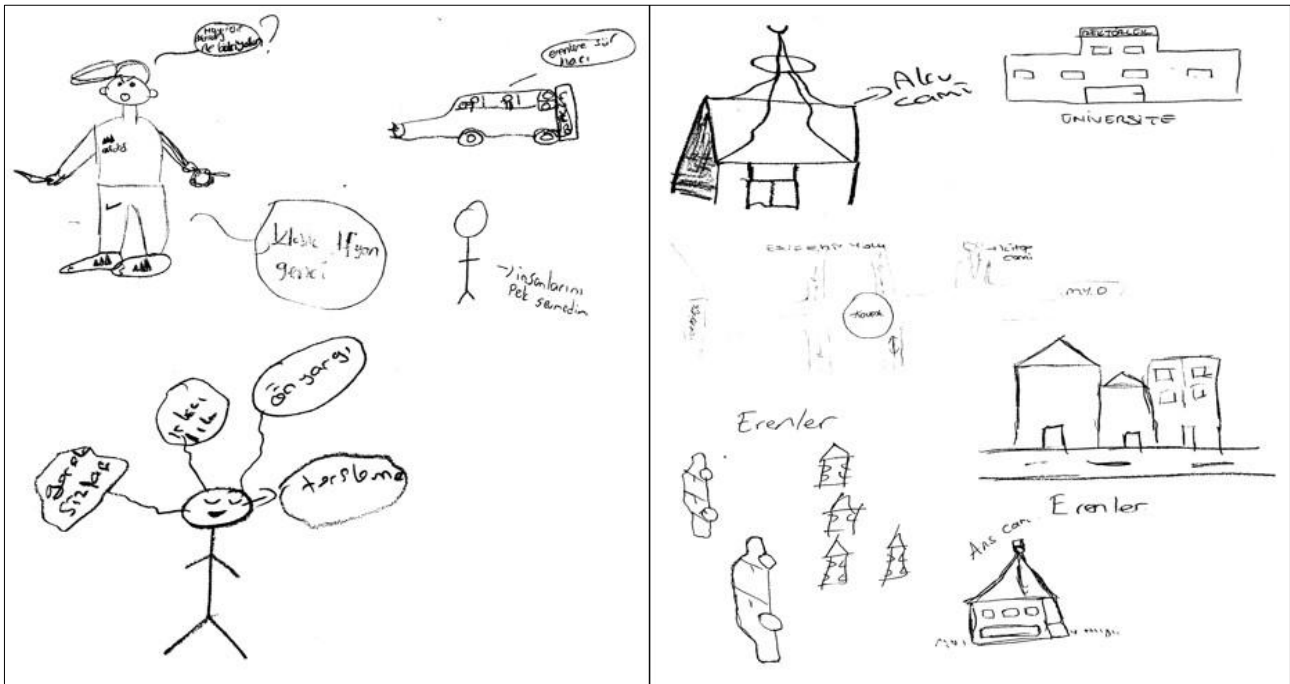
Öğrenciler okul dışında vakitlerini genellikle şehrin muhtelif bölgelerindeki kafeler, parklar ve diğer rekreasyonel alanlarda geçirmektedir. Bunlar içinde zihin haritalarında sıklıkla ifade edilen yerlerin başında Park Afyon AVM (24), Afium AVM (7) ve Afyon'da yer alan turistik mekanlar, oteller, müze ve ören yerleri ile diğer mekanlar gelmektedir. Bu tür mekanların öğrenci çizimlerinde ifade ediliş şekillerine dair örnekler Şekil 3'te yer verilmiştir.

Şekil 3. Şehirdeki rekreasyon alanlarının yer aldığı çizimler

Öğrenciler zihin haritalarını ifade eden çizimlerde Afyon'un kültür yapısına ve yerel halkına ait bazı özelliklere de yer vermiştir. Bu çizimlerde öğrencilerin zihinlerinde şehrin yerel halkına ait olumsuz imaj oluştuğu görülmüştür.

Üniversite öğrencilerinin vakitlerinin büyük kısmını geçirdiği eğitim kampüsü ve kampüsün tam karşısında yer alan öğrenci şehri Erenler Mahallesi de çizimlerde sıklıkla tekrar eden unsurlardır. Şekil 4'te öğrencilerin yerel halka dair oluşturduğu anlayış ve çok büyük kısmının yaşadığı Erenler Mahallesi'ne dair zihin haritalarında oluşan semboller yer almaktadır.

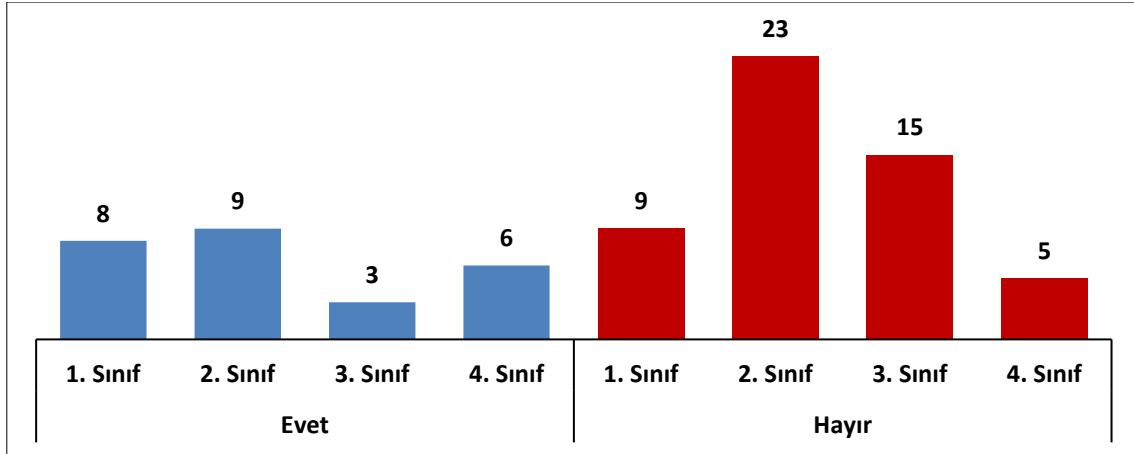
Şekil 4. Afyon yerel kültürü ve halkına ait çizimler (solda) ile üniversite ve çevresine dair çizimler (sağda)

Çalışmada öğrencilerin Afyon şehri ile ilgili algılarını ölçmek için bazı sorular sorulmuştur. Bu sorulardan ilki “Afyon’u nasıl tanımlarsınız?” sorusu olmuştur. Bu soruya öğrencilerin verdiği cevaplar incelenerek üç kategoride sınıflandırılmıştır (Tablo 3). Yapılan sınıflandırmaya göre 31 öğrenci Afyon şehri ile ilgili olumsuz cümle kurmuştur. Bu cümlelerin içeriklerinde daha çok Afyon’un soğuk olmasına ve sosyal aktivite alanlarının azlığına vurgu yapmışlardır. 27 öğrenci de aynı soruya olumlu ve olumsuz ifadeleri birlikte kullanarak cevap vermiştir. Bu cevaplarda şehrin ucuz ve sakinliği ile ulaşımın kolay sağlanması olumlu cevap olarak değerlendirilirken şehrin havasının soğuk olması olumsuz yönü olarak değerlendirilmiştir. Olumlu ifadelerle bu soruya cevap veren 20 öğrenci ise şehrin sessiz ve sakinliğine vurgu yaparken aynı zamanda ulaşımın kolay ve yemek kültürünün geniş olduğu da cevaplar arasında yerini bulmuştur.

Tablo 3. “Afyon’u Nasıl Tanımlarsınız? Sorusuna verilen cevapların dağılımı

Cevap Sayısı	Niteliği	İçeriği
31	Olumsuz	Soğuk hava, gezilecek yerlerin azlığı, gelişmemişlik, halkın kültür yapısı itici.
27	Olumlu - Olumsuz	Ucuz ve sakin bir şehir, yemekleri güzel, ulaşımı kolay, havası soğuk.
20	Olumlu	Sessiz ve sakin bir şehir, ulaşımı kolay, yemek kültürü çeşitli.

“Kendinizi Afyonlu hissediyor musunuz?” sorusuna ise öğrencilerin 26’sı “evet”, 52’si ise “hayır” cevabı vermiştir. Bu cevapların öğrencilerin yer aldığı sınıflara göre tasnifi de yapılmıştır (Şekil 5). Evet cevabı verenlerin 16’sı (%65) Afyon doğumlu öğrencilerden oluşmaktadır. Aynı zamanda bu soruya verilen cevap sınıf düzeylerinde farklılık göstermiştir. Evet cevabını oransal olarak en yüksek %54 (6) ile 4. sınıflar verirken 3. Sınıflar %17 (3) oranındaki evet cevabı ile en geride kalmıştır.

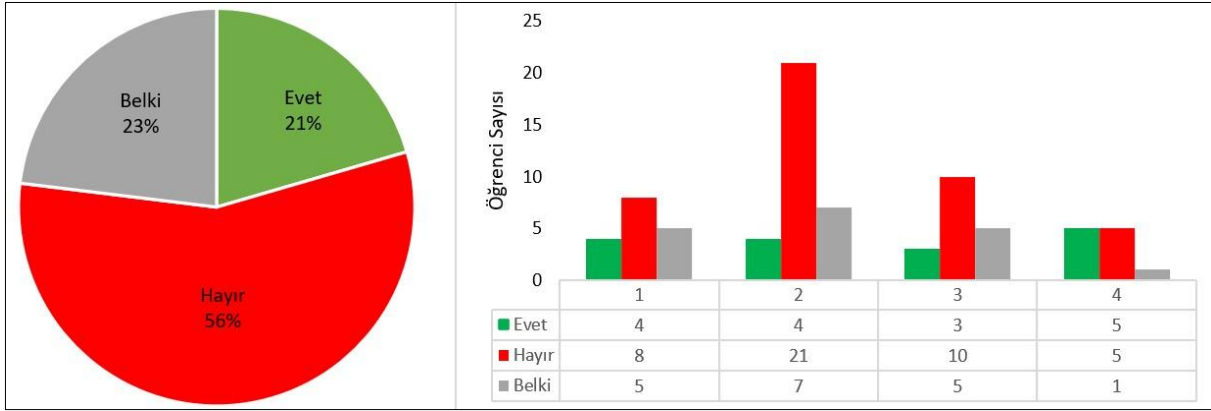
Şekil 5. Kendinizi Afyonlu hissediyor musunuz?

Bu soruda öğrencilere her iki seçenekte (evet ve hayır) verdikleri cevabın nedeni de sorulmuş ve sekiz farklı seçenek sunulmuştur. Bunlar içinde evet cevabı veren öğrenciler kendilerini Afyonlu olarak hissetme sebebi olarak en fazla “Kent yaşamına kolayca uyum sağladım. (ulaşım, konaklama, yeşil alanlar vb. yeterli)” ve “Şehirle güçlü sosyal ve kültürel bağlar kurdum. (yerel halkla etkileşim ve arkadaşlıklar çok iyi)” cevaplarını vermiştir. Kendilerini Afyonlu hissetmeyen öğrenciler ise bu durumun nedeni olarak “Afyon’un sosyal ve kültürel aktivitelerini (sinema, tiyatro ve festivaller vb.) yetersiz buluyorum” ve “şehirde kendimi misafir gibi hissediyorum.” cevaplarını vermişlerdir.

Öğrencilere sorulan “Afyon dendiğinde aklınıza gelen ilk beş sözcük” sorusuna verilen cevaplar tekrar etme sıklığına göre kelime bulutu haline getirilmiş ve Şekil 6’da gösterilmiştir. Buna göre belirtilen soruda en fazla tekrar eden kelimeler “sucuk” (52), “soğuk” (49), “kale” (41), “lokum” (41), “haşhaş” (23), “kaymak” (14) şeklindedir.

sınıflar gelirken 2. Sınıflarda (4,50) ve 3. Sınıflarda (4,67) aidiyet derecesi diğer sınıflara göre daha düşük olup genel ortalamanın altında kalmıştır.

Öğrencilere son olarak “Mezun olduktan sonra Afyon’da yaşamayı düşünür müsünüz?” sorusu yöneltilmiştir. Belirtilen soruya verilen cevaplar Şekil 8’de grafik haline getirilmiştir.

Şekil 8. “Mezun olduktan sonra Afyon’da yaşamayı düşünür müsünüz?” sorusuna verilen cevapların dağılımı

Şekil 8 incelendiğinde 78 öğrencinin 44’ü (%56) mezun olduktan sonra Afyon’da kalmak istemezken 16 öğrenci (%23) Afyon’da yaşamına devam etmek istemektedir. 18 öğrenci (%23) ise bu soruya “belki” cevabı vererek kararsız kaldığını beyan etmiştir. Bu soruya verilen cevapları sınıf düzeyinde incelediğimizde “hayır” cevabı oranının 2. Sınıflarda çok yüksek olduğu görülmektedir. Son sınıflar (4. sınıf) düzeyinde ise “evet” cevabı verenlerin oranı yüksektir.

Sonuç

Yapılan çalışmada Afyon Kocatepe Üniversitesi Coğrafya Bölümü öğrencilerinin Afyonkarahisar şehir merkezine dair algıları, Kevin Lynch’in şehrsel algı teorisi temelinde anket ve zihin haritaları yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara bakıldığında şehir algısının bireylerin yaşantılarından, sahip oldukları kültürel birikimlerinden, kente dair elde ettikleri deneyimlerinden ve mekânsal etkileşimlerinden yoğun biçimde etkilenmektedir.

Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%80) Afyon dışından gelmiş olması, şehir algılarında dışsal bakış açısının belirleyici olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin zihinsel haritalarında en çok yer verdikleri unsurlar gastronomik simgeler (özellikle sucuk, lokum, haşhaş) ve Karahisar Kalesi gibi kentsel simgeler olmuştur. Bu durum, kent imajının ağırlıklı olarak görsel ve tat duyularına hitap eden güçlü semboller üzerinden kurulduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin Afyon şehrine yönelik olumlu değerlendirmelerinde şehrin ekonomik olarak uygun olması, şehirde ulaşım kolaylığı ve şehrin sakin yapısı öne çıkarken; olumsuz değerlendirmelerde kış dönemindeki soğuk iklim şartları, şehirde sosyal ve kültürel bakımdan etkinlik yetersizliği ve öğrencilerin yerel halkla kurduğu sınırlı sosyal ilişkiler öne çıkmıştır. Bu durum, şehrin mekânsal ve sosyal bakımdan cazibe düzeyinin öğrenci yaşamı açısından daha dengeli bir yapıya kavuşturulması gerektiğini göstermektedir.

Aidiyet analizlerinde öğrencilerin şehirde kalış süresinin artmasıyla aidiyet puanlarının da yükseldiği tespit edilmiştir. Özellikle 4. sınıf öğrencilerinin aidiyet puanlarının daha yüksek olması şehirdeki yaşam deneyiminin ve Afyon’da yaşama alışkanlığının şehirle kurulan ilişkiyi pekiştirdiğine işaret etmektedir. Ancak buna rağmen öğrencilerin büyük bir kısmı mezuniyet sonrası şehirde kalmayı düşünmemektedir. Bu durum, üniversite öğrencileri için şehirde yaşamaya dair uzun vadeli cazibenin sınırlı olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, Afyonkarahisar şehir merkezinin üniversite öğrencileri tarafından algılanış biçimi; kentsel kimlik, sosyal yapı ve kültürel bağların önemli etkenler olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda şehir planlamacıları, yerel yöneticiler ve üniversite yönetimleri, üniversite gençliğinin şehir yaşamına daha etkin katılımını sağlamak adına sosyal ve kültürel yaşam alanlarını artırmalı, öğrenci odaklı kent politikalarını güçlendirmelidir. Bu tür çalışmalar aynı zamanda davranışsal coğrafya bakış açısıyla şehirlerin genç bireyler açısından nasıl algılandığını ortaya koyması bakımından literatüre önemli katkılar sunmaktadır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazarlar aralarında çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

EXTENDED SUMMARY

SPATIAL PERCEPTION OF UNIVERSITY STUDENTS IN THE CONTEXT OF BEHAVIORAL GEOGRAPHY: THE AFYONKARAHİSAR EXAMPLE**INTRODUCTION**

Behavioral geography is a subdiscipline that examines individuals' perceptions of their environment and how they shape spatial arrangements and urban experiences. Kevin Lynch's "mind maps" approach, developed in 1960, is a fundamental milestone in the field, revealing how individuals mentally structure cities. Today, analyzing the urban experiences of young and mobile populations, especially students, is crucial for the social sustainability of cities and the development of urban identity policies.

This study uses a behavioral geography perspective to analyze how university students perceive Afyonkarahisar's city center and the representation of its spatial, social, and cultural elements. The focus of the study is on the mental images of Afyon Kocatepe University Geography Department students of the city, their level of urban belonging, their positive and negative orientations, and the symbolic connections they establish with the city. The findings reveal the decisive role of gastronomy, climate, transportation, cultural structure, and urban symbols in the young population's understanding of the city experience.

In this context, this study contributes to the literature on behavioral geography and provides clues for evaluating the spatial attractiveness of Afyonkarahisar for university youth.

METHOD

This study employed a mixed methodology, using two primary data collection tools:

1. Survey form comprising open-ended questions and a
2. A mind map (drawing) application

The survey asked participants questions regarding the general identity of Afyon, their positive and negative perceptions of the city, their level of belonging, and their intentions to live in the city after graduation. Verbal responses were evaluated using descriptive analysis, and recurring words, conceptual groups, and thematic trends were subjected to content analysis.

In the mind mapping technique, students were asked to draw symbols, spatial elements, or images that they believed represented the city of Afyon. The drawings were classified according to Lynch's urban image (roads, districts, borders, landmarks, and intersections). The drawings' symbols were categorized according to their frequency of repetition.

The study group consisted of 78 undergraduate students (female: 56; male: 22) studying in the Geography Department of Afyon Kocatepe University during the academic year 2024–2025. Ethics committee approval was received on March 19, 2025. The majority of participants came from outside Afyon, which shaped their perceptions of the city from an external perspective.

FINDINGS, CONCLUSION AND DISCUSSION

A total of 408 symbols were identified in the 78 mind maps created by the students. The most frequently used symbols are as follows:

- Urban symbols: Karahisar Castle (67)
- Gastronomic elements: Sucuk (45), Turkish delight (35), and poppy seeds (23)
- Natural/Urban Elements: Akarçay (19), Phrygian Valley (15), and historical mansions (19)
- Recreational areas: Afyon Shopping Mall (24) and Afium Shopping Mall (7)

- Subjective Elements: Cold weather, local people's behavior, and cultural structures (25)

The intense representation of gastronomic elements, the city's registration as a gastronomy city in 2019, and city branding initiatives show that they are strongly reflected in student perception.

Defining Afyon

Students' descriptions of Afyon were categorized into three groups:

- Negative (n = 31): cold weather, lack of social life, and aloofness of the locals.
- Positive-negative (n = 27): cheap living, easy transportation, and a cold climate.
- Positive (n = 20): a quiet city with a rich cuisine and accessibility.

Feeling of belonging and afyonkarahisar

- Only 26 students stated that they felt like they were from Afyon.
- The mean score for sense of belonging was 5.00, with the highest sense of belonging in the fourth grade (6.72).
- The sense of belonging strengthens as the duration of stay increases.

Push and pull factors

According to frequency analysis:

- **Push factors:** cold weather (61), behavior of local people (52), lack of social activities (47), and low socioeconomic status (41)
- **Pull factors:** gastronomy (53), ease of transportation (49), affordable living (38), and accessibility to tourist areas (26)

Post-Graduate Living Tendency

- 56% of students do not want to stay in Afyon.
- Only 23% answered "yes."
- Afyon students have a low long-term life expectancy.

Following Lynch's approach, this study examined the perception of Afyonkarahisar among students of the Geography Department at Afyon Kocatepe University. The findings indicate that a large proportion of the students' residents come from outside Afyon, which biases their perception of the city toward an external perspective. The most prominent elements in their mental maps are gastronomic landmarks and Karahisar Castle, suggesting that the city's image is constructed through powerful symbols.

While students positively evaluated the city's economic viability and ease of transportation, the cold climate, limited social and cultural opportunities, and poor relationships with the local community were highlighted as negative aspects. Although the sense of belonging increases with the length of stay, most students do not intend to remain in the city after graduation.

In conclusion, the study reveals that urban identity, social structure, and cultural elements are decisive factors in students' perceptions of the city, emphasizing the need to strengthen the social and cultural living spaces of young people.

KAYNAKÇA

- Akengin, H. & Ayaydın, Y. (2017). Mekânı Algılama ve Zihin Haritalarının Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 0(36), 48-56.
- Aliağaoğlu, A. (2007). Davranışsal Coğrafyaya Bir Örnek: Öğrenci Merkezli Balıkesir Şehir İmajı. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (1), 17-44.
- Aliağaoğlu, A., Uzun, A. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Şehir İmajlarına Yönelik Bir Araştırma: Balıkesir Üniversitesi Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 39-58.
- Güleç Solak, S. (2017). Mekân-kimlik etkileşimi: kavramsal ve kuramsal bir bakış, *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1): 13-37.

- Karadağ, A., & Turut, H. (2013). Üniversite öğrencilerinin kentsel çevre algısı üzerine bir araştırma: İzmir örneği. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 11(1), 31-51.
- Karadağ, A., Turut, H., Mirioğlu, G. (2011), “Davranışsal coğrafya yaklaşımı ile İzmir’de kentsel çevre algısı üzerine değerlendirmeler” I. Uluslararası Katılımlı Türk Coğrafya Kongresi Bildiriler Kitabı. (Sözlü bildiri genişletilmiş özet) Türk Coğrafya Kurumu Yayını, İstanbul.
- Karadağ, A., Turut, H. & Mirioğlu, G. (2012). İzmirliilerin İzmir: Kentsel Çevre Algısı Üzerine Bir Alan Araştırması. *Türkbilim Dergisi*, 10, 19-40.
- Lynch, K. (1960), *The Image of the City*, The M.I.T. Press, London.
- Özdemir, N. (2017). Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu ve Türk Öğrencilerin Zihin Haritalarında Afrika Kıtası: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Örnekleme. In Arslan, F. (Editör) *Türkiye Coğrafyası Araştırmaları - Prof. Dr. Mesut Elibüyük’e Armağan*, 399-430.
- Siyavuş, A. E. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Şehir İmajlarına Yönelik Bir Araştırma: Tekirdağ Şehir İmajı. *International Journal Of Geography And Geography Education (IGGE)*, 42, 400-412.
- Südaş, İ., & Öz, İ. (2018). Davranışsal Coğrafyada Bilişsel Haritalar: Ege Üniversitesi Kampüsü Örneği. *Türk Coğrafya Dergisi*, 0(71), 81 - 92. 10.17211/Tcd.470931
- Temurçin, K., & Keçeli, K. (2015). Bir davranışsal coğrafya çalışması: Isparta şehri örneğinde uluslararası öğrencilerin kentsel mekân algısı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (36), 1-22.
- Tunçel, H. (2002). Türk öğrencilerin zihin haritalarında İslam ülkeleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 83-103.
- Tunçel, H. (2009). Kentsel Mekânın Algılanması: Elazığ Örneği. V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu Bildiriler Kitabı. S. 231-238 Ankara.
- Tümertekin, E. & Özgüç, N. (2009). *Beşeri Coğrafya: İnsan, Kültür, Mekân*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Türkan, O. (2017). Çankırı şehrinde üniversite öğrencilerinin kentsel çevre algısı, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (53): 409-424.
- Uğur, A & Aliagaoglu, A (2020). Şehir Coğrafyası: Türkiye’ de Şehir Coğrafyasının Gelişimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 25(44), 47-60.
- Varnacı Uzun, F. (2018). Öğrencilerin Aksaray’a ilişkin kentsel çevre algıları. *TÜCAUM* 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu, 3-6 Ekim 2018, Tam metin bildiri kitabı, 458-468.
- Varnacı Uzun, F. & Altaş, A. (2018). Aksaray Üniversitesi Öğrencilerinin Aksaray Kent Merkezindeki Yeme-İçme Mekânları Algısı. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 16(1), 121–134